

මනෝ විද්‍යාව හා නිරසර සංවර්ධනය තුළින් පරිසර සංරක්ෂණය සඳහා වර්තමානයට සුදුසු අයුරින් නීති හා ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය කරමු

ගයාශානි උස්වත්ත
ජ්‍යෙෂ්ඨ ව්‍යාපෘති සහකාර
ස්විස් ආසියාතික ව්‍යාපෘතිය

අප සිතන ආකාරය දැනෙන ආකාරය හා ක්‍රියාත්මක වන ආකාරය මගින් භෞතික අවකාශයට සිදුවන බලපෑම් පිළිබඳ පරිසර මනෝවිද්‍යා විෂය පථය තුළදී විග්‍රහ කෙරේ. මෙය ශ්‍රී ලංකාවට තවමත් නැවුම් මාතෘකාවක් වුවද බටහිර රටවල දැනටත් මෙය ඉතා ප්‍රචලිතව පවතින්නකි.

ක්ෂේත්‍ර විද්‍යාඥයින් නාගරික භූ දර්ශන හා විවිධ පාරිසරික මට්ටම්වල ඇති ආතතිය ඇති කරවන සුළු නිර්මාණයන් මගින් දරුවන්ගේ සිදුවන අභ්‍යන්තර හා බාහිර වෙනස්කම් හා ඊට අවශ්‍ය වන ප්‍රතිකාර සැලසුම් කරනය ආරම්භකර දැනටමත් හමාරය.

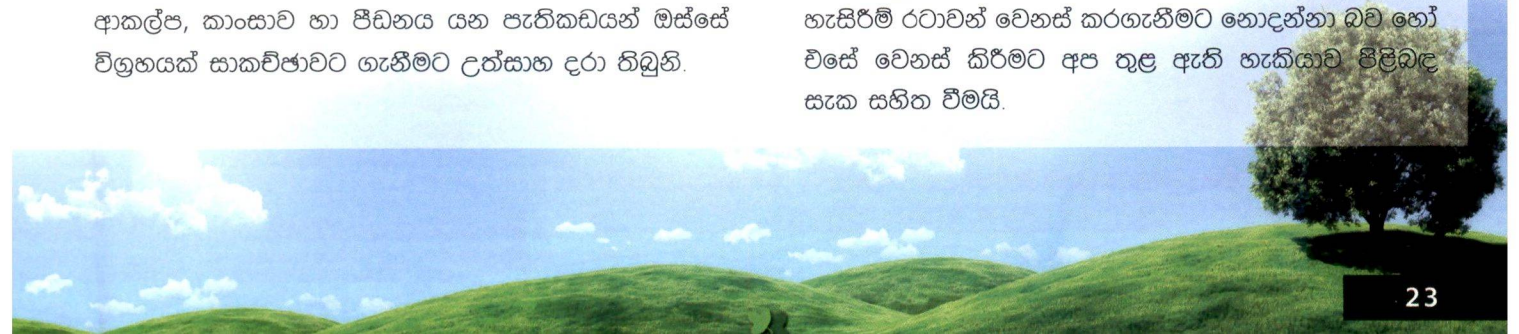
ඔබ මේ වන විටත් මනෝ විද්‍යාවට පරිසරය අදාළ වන ආකාරය පිළිබඳ පුදුම වනවා ඇත. විද්‍යාවත් සමග බැඳී ඇති විෂයක් ලෙස මනෝවිද්‍යාව මානුෂීය හැසිරීම් පිළිබඳව විශාල වශයෙන් අවධානය යොමුකර ඇතත් වර්තමානය වනවිට මිනිස් හැසිරීම් ස්වභාවික පරිසරයට ඇති කරන බලපෑම් පිළිබඳ අවධානය යොමු කිරීම දැනටමත් බටහිර රටවලින් ආරම්භ වී ඇත.

පුරුද්දක් ලෙස මනෝවිද්‍යාව මනස හරහා සෞඛ්‍ය ප්‍රවර්ධනය හා මානව යහපැවැත්ම අවධාරණය කරයි. මෑත කාලයේ Environment America (ලාභ නොලබන පාරිසරික පර්යේෂණ, නීති හා ප්‍රතිපත්ති පිළිබඳ සමාජීය සහයෝගීතාව සමඟ ක්‍රියාත්මක වන සංවිධානයකි) සකස් කරන ලද සාරාංශගත පර්යේෂණ වාර්තාවකින් පෙන්වූයේ 2011 වර්ෂයේ සිදුවූ ස්වභාවික විපත් හා ආපදා සාමාන්‍ය ප්‍රමාණයට වඩා වැඩි බවත්, වර්තමානය වන විට එය සාමාන්‍යකරණය වෙමින් පවතින බවත්ය. මෙහිදී වැඩි වශයෙන් අවධානයට යොමු වූයේ මෙම ව්‍යසනයෙන් සිදු වූ මානව බලපෑම් පිළිබඳවයි. එය හුදෙක් ආර්ථිකය, යටිතල පහසුකම් හා ජීවිත හානි පමණක් නොව දිගු කාලීනව බලපෑම් සිදුවිය හැකි සමාජ ජාල අතර ඇති සම්බන්ධකම්, ස්ථානයන් පිළිබඳ ඇති ආකල්ප, කාංසාව හා ජීවිතය යන පැතිකඩයන් ඔස්සේ විග්‍රහයක් සාකච්ඡාවට ගැනීමට උත්සාහ දරා තිබුණි.

එමෙන්ම, ඔවුන් විසින් අවධාරණය කෙරුණේ එසේ තවත් සලකා බැලිය යුතු තවත් බොහෝ දෑ ඇති බවයි. එනම් හැඟීම්, සබඳතා, අපගේ පෞද්ගලික හා සමාජ අනන්‍යතාවයන් වැනි මනෝ සමාජීය යහපැවැත්ම අවධාරණය කරන හැසිරීම් සහ ආකල්පයන් සියල්ලක්ම පාහේ ස්වභාවික පරිසරයට බලපෑම් එල්ල කරමින් පවතින බවයි. එසේ නම්, පාරිසරික බලපෑම් හෝ තර්ජන වලට මුහුණ දීමට අපට මිනිසුන්ගේ හැසිරීම් රටා දිරිමත් කල හැකිද? කල හැකි නම් එය කළ යුත්තේ කෙසේද?

අප බොහෝ දෙනා දන්නා කාරණයක් නම්, ඒනගේ විශාල නගරවල රාත්‍රී අහස නිරික්ෂණයේදී අපට තරු දැකීමට නොහැකි බවයි. මෙයට හේතුවක්නම් ඒනගේ බොහෝ නගරවල අහස වැසි හා වායු යන සංකලනයන්ගේ නිරන්තර දූෂණය වීමයි. නමුත් වාසනාවකට මෙන් ලංකාවේදී රාත්‍රී අහස නිරික්ෂණය කරන අපට ලස්සනට අහසේ දිලිසෙන තාරුකාත්, හඳත්, පැහැදිලි අහසත් නිරික්ෂණයට ලැබෙන්නේ ඒවැනි නගර මෙන් අපගේ වායුගෝලය දූෂණයට ලක් වී නොමැති හෙයිනි. එසේ නොමැති රටවල් අදටත් ඒවා නැවත ප්‍රකෘති මට්ටමට ගැනීමට නිතරම වෙහෙසේ. නමුත් ඔවුන් අවබෝධ කර නොගත් තවත් පැතිකඩක් ඇත.

මෙයින් පැහැදිලි වන ප්‍රධානතම කාරණයක් වන්නේ මෙවැනි අහිතකර බලපෑම් බොහොමයක් යටින් දිවෙන ප්‍රධාන ගැටලුවක් නම් මිනිසුන් විසින් පවත්වාගෙන යන නිරසාර නොවන වැරදි හැසිරීම් රටාවන්ය. මෙයින් අදහස් වන්නේ මිනිසුන් පැහැදිලි අහසක් දකින්නට අකමැති බව හෝ වායු දූෂණය හේතුවෙන් සිදුවන අහිතකර බලපෑම් පිළිබඳ මිනිසුන්ගේ අවබෝධය නොමැති වීම හෝ නොවේ. එය කෙසේද යත්, ශරීරය සෞඛ්‍යයට අහිතකර ආහාර භාවිත කිරීම වැනිය. කෙතරම් අවබෝධය තිබුණත් අපට ස්වයං පාලනය ඇති කර ගැනීමට නොහැකි වීමෙන් කෙටි කාලීන වාසි හා වරප්‍රසාද පිළිබඳ උනන්දු වෙමින් ඤාණික අහාරවලට පුරුදු වීම නිරසාර නොවන හැසිරීම් රටා ඇති කර ගැනීම හා සමානය. මා සිතන ආකාරයට මෙය සිදුවිය හැකි ආකාරයන් 2කි. එනම්, අප අපගේ හැසිරීම් රටාවන් වෙනස් කරගැනීමට නොදන්නා බව හෝ එසේ වෙනස් කිරීමට අප තුළ ඇති හැකියාව පිළිබඳ සැක සහිත වීමයි.

එසේම, රියෝ +20 තිරසර සංවර්ධනය පිළිබඳ සමුළුවේ දී ගෝලීය පාරිසරික න්‍යාය පත්‍රය පිළිබඳ අවධානය යොමු කෙරුණි. මෙහිදී පාරිසරික ඉලක්කයන් හා ඊට ඇති වූ බාධාත් සාකච්ඡාවට ගැනුණි. එහි අවසන් ප්‍රතිඵලයන් සමග යොදා ගත් ඉලක්කයන් දෙස විමසිලිමත්ව බලන විට මෙයට නිවර්තී දැක්මක් වින්තනයක් හා මානව හැසිරීම් රටාවේ වෙනසක් අවශ්‍ය බව අපට නිරායාසයෙන්ම පිළිගැනීමට සිදුවේ. මෙම ඉලක්ක සපුරා ගැනීමට හා ගැටලු විසඳීමට තාක්ෂණය පමණක් භාවිත කර ගත නොහැක. එම නිසා මේ සඳහා විසඳුම් සෙවීමේ දී හැසිරීම් රටාවන් පිළිබඳ අවබෝධය, ප්‍රධාන වශයෙන් පරිභෝජනය, පොසිල ඉන්ධන භාවිතය, ගමනාගමනය, අපද්‍රව්‍යය බැහැර කිරීම හා පවුල් සැලසුම්කරණය වැනි කාරනා ඔස්සේ මහජනයා දැනුවත් කිරීම වැදගත් වේ. එමෙන්ම හරිත දියුණුවක් කරා යන ගමනේදී තිරසර පාරිසරික ප්‍රතිපත්තීන් මානව ස්වභාවය පිළිබඳ අවබෝධය මත පදනම් වී ක්‍රියාත්මක වීම හා ක්‍රියාවට නැංවීම වැදගත් වේ.

මිනිස් ස්වභාවය හා පාරිසරික තිරසරබාවය පිළිබඳ මිනසෝටා විශ්ව විද්‍යාලයේ Vldas Griskevicius හා Stephanie Cantu විසින් කරන ලද සඟරාවක පළ වූයේ රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති හා අලෙවිකරණය පිළිබඳව මිනිස් මොළය ක්‍රියාත්මක වූ ආකාරයයි. අවාසනාවකට මෙන් ඔවුන් සිදුකරන ලද පර්යේෂණ අනුව අනාවරණය වී ඇත්තේ මිනිස් මොළයේ ක්‍රියාකාරීත්වය පරිසර විනාශය කෙරෙහි විශාල වශයෙන් හේතුවන බවයි. අපගේ මුතුන් මිත්තන් වසර මිලියන ගණනාවකට පෙර දඩයක්කාර ජීවන රටාවකට හුරු වූයේ මනෝ විද්‍යාත්මකව එකල පැවැති සුදුසුම ජීවන ක්‍රමය විය නිසයි. නමුත් වර්තමානය හා සැසඳීමේදී නූතන ලෝකය තුළ තිරසර ජීවන රටාවක් පවත්වා ගැනීමට එවැනි ක්‍රියා මාර්ග අනුගමනය කිරීම දුෂ්කර බව අප සියල්ලෝම දන්නා කරුණකි.

පරිසරය ආරක්ෂා කිරීම බොහෝ විට මිනිසුන්ගේ ආකල්ප පමණක් වෙනස් කිරීම තුළින් සිදුකල නොහැක. මෙය විශාල වශයෙන් සිදුවන්නේ මානව හැසිරීම් රටා වෙනස් කිරීම හරහායි. මේ සඳහා පරිපූර්ණ විසඳුමක් සෙවීම යම් විටක දුෂ්කර විය හැක. නමුත් හැසිරීම් රටාවන් වෙනස් කිරීම හා වැඩි දියුණු කිරීම සඳහා යොදාගත හැකි පැහැදිලි ක්‍රම ඇත.

මනෝ විද්‍යාඥයෝ වර්තමානය වනවිට දුම්වැටි හා මද්‍යසාර අත්හැරීම, විවාහය ඇතුලු මනෝ සමාජීය සම්බන්ධතාවයන් පිළිබඳව හා ප්‍රවණ්ඩත්වයෙන් තොරව ගැටුම් නිරාකරණය කර ගැනීමට නිරන්තරයෙන් සමාජයේ උපකාර කරමින් සිටිති. තිරසර හැසිරීම් රටා ප්‍රවර්ධනය සඳහාද මෙවැනි වැඩසටහන් අවශ්‍ය වේ.

මෙවැනි වැඩසටහන් වලට සහභාගී වන්නේ පෞද්ගලික වාසී ලැබෙන නිසා බව යමෙකුට පැවසිය හැකිය. නමුත් පර්යේෂණ වලින් සොයාගත් කරුණක් නම් තිරසර හැසිරීම් පුහුණු වීම් තුළින් ද පෞද්ගලික ප්‍රතිලාභ පවතින බවත්, ශක්තිය ඉතිරි වීමෙන් මුදල් ද ඉතිරි වෙන බවත් හා භෞතික වාදය ප්‍රතික්ෂේප කිරීමෙන් මිනිසුන් සතුටු වන බවත්ය. Markowitz සහ Bowerman සිදුකරන ලද පර්යේෂණයකට අනුව බොහෝ ඇමෙරිකානු ජාතිකයන් සිතන්නේ අපි අවම වශයෙන් සම්පත් භාවිතා කරමින් පුද්ගලිකව පමණක් නොව ප්‍රජාවක් වශයෙන් ප්‍රතිලාභ ලබාගැනීමට හැකියාව ඇති බවයි.

තිරසර සංවර්ධනය යනු ස්වභාවික සම්පත් නිවර්තීව කළමනාකරණය කරගනිමින් වර්තමානයේ ඇති අවශ්‍යතා සපුරා ගනිමින් අනාගත පරපුරේ අවශ්‍යතා සපුරාලීමයි. එසේ බලන විට මෙම අර්ථ දැක්වීමට අනුව Markowitz සහ Bowerman පර්යේෂණයෙන් සොයාගත් දත්ත නිවර්තීය යන්න අපට නිගමනයකට එලැඹිය හැක. තවද මානව සංවර්ධනය උදෙසා වෙනස්වීම නැතිනම් වෙනස කියන සංකල්පය ඉතා වැදගත් වේ. නව දැනුම පමණක් ලබා දීමෙන්ම නොව නව පුරුදු, වින්තනය හා නව හැසිරීම් රටා පවත්වා ගැනීමෙන් ද පරිසර සංරක්ෂණයට දායක වීමට අපට හැකියාව ලැබේ.

මනෝ විද්‍යාත්මකව බලන කල අපගේ හදවත් හරි තැන ඇත්නම් අපට අපගේ හැසිරීම් නිවර්තීව වෙනස් කල හැකි බව මම විශ්වාස කරමි. එම නිසා ඔබ සිදුකල යුත්තේ නිවර්තීව සිතීම පුරුදු කිරීම පමණි.

වර්ග වෙනස් කිරීම උදෙසා ශ්‍රී ලංකාවේ මෙන්ම බටහිර රටවල විශාල වශයෙන් භාවිත වන්නේ ප්‍රජානන වර්ග රටාවන්ගේ ප්‍රතිකාර [Cognitive Behavioral Therapy] ක්‍රමයයි. මෙය පරිසර සංරක්ෂණයට පමණක් නොවේ. අප පිවිතේ සියලුම ක්‍රියාකාරකම් සඳහා යොදා ගත හැක.

මෙම ප්‍රතිකාර ක්‍රමයේ දී මිනිසුන්ගේ මුලික විශ්වාසයන් කොටස් 3 කට සාරාංශ ගත කළ හැක වනම්, තමා පිළිබඳ තමන් දක්වන ආකල්පය, අනුන් පිළිබඳ තමා දක්වන ආකල්පය හා අනාගතය පිළිබඳ තමන් දරන ආකල්පය යනුවෙනි.

හැඟීම් අදහස් හා හැසිරීම් සියල්ලක්ම එකිනෙක කෙරෙහි බලපෑම් ඇති කරවන බව සියලුම දෙනා දන්නා කරුණකි. නිවර්තීව, ධනාත්මකව හා පරිසර සුභවාදීව තම හැසිරීම් පුරුදු පුහුණු වීමෙන් තම අදහස් හා හැඟීම් ද හැඟීම් වෙනස් කර ගැනීමෙන් හැසිරීම් හා අදහස් ද අදහස් වෙනස් කර ගැනීමෙන් හැඟීම් හා හැසිරීම් ද වෙනස්කර ගැනීමට හැකියාව ලැබේ.

අද වන විට නවීන පාරසරික ගැටලු ඇතිවීමට හා උත්සන්න වීමට ප්‍රධාන වශයෙන් මානව ආසාවන් 5ක් බලපාන බව ඇමිස්ටර්ඩම්හි VU විශ්ව විද්‍යාලයේ Mark van Vugt යන මහාචාර්යවරයා විසින් Psychology Today පුවත්පතට ප්‍රකාශ කර ඇත. මෙම මානව ප්‍රවනතාවයන් පිළිබඳ ඇති අවබෝධය අපට වඩාත් නිරසර ප්‍රතිපත්තීන් දියුණු කිරීමට උපකාරී වන බව ඔහුගේ නිගමනයයි. ඒවා පහතින් තව දුරටත් විස්තර කර ඇත.

පළමු කරුණ නම්, මිනිසුන් අන් අයගේ අවශ්‍යතා වලට වඩා සිය පෞද්ගලික අවශ්‍යතා අගය කිරීම.

කාටත් පොදු ධර්මතාවයක් ලෙස මෙය හැඳින්විය හැක. මිනිසුන් පළමුව තමන්ගේ හා තමන්ගේ පවුලේ ආරක්ෂාව හා සුවපහසුව වෙනුවෙන් වෙහෙසෙන අතර සමස්තයක් ලෙස මානව වර්ගයා උදෙසා ඔවුන්ගේ තිබෙන සංවේදී බව අඩුයි.

දෙවන කරුණ නම්, මිනිසුන් අනාගතයට වඩා වර්තමානයට වැඩි වටිනාකමක් ලබා දීම.

මානුෂීය සිතේ ස්වභාවය නම් අනාගතයේ ලැබිය හැකි ප්‍රතිඵලයන් වලට වඩා ඝණිකව ලබා දෙන ප්‍රතිඵලයන්ට කැමති වීමයි. එයට ප්‍රධානතම හේතුව නම් අනාගතය අවිනිශ්චිත වීමයි. අපගේ මනස එම නිසා වඩාත් දැඩි ලෙස ඝණික ප්‍රතිඵල ලබා ගැනීමටත් ඒවා මත බලා අනාගතයේ ප්‍රතිඵලයන්ට වඩා වැඩි බරක් ලබා දීමටත් නිර්මාණය වී ඇත. මෙය සාප්‍රචම මිනිසුන්ගේ තීරණ ගැනීමේ හැකියාව කෙරෙහි බලපායි. එයට උදාහරණයක් ලෙස අධික මිලකින් යුත් සූර්ය පැනල මිලදී ගැනීමට මිනිසුන් දක්වන මැලිකම දැක්විය හැක. මිලදී ගැනීමේදී එකවර විශාල මුදලක් වැය වුවද එහි ප්‍රතිලාභය අවුරුදු කිහිපයක් වන තුරුත් ලැබිය හැකි නමුදු මිනිසුන් ඒ සඳහා යොමු වීම ඉතා අඩුයි.

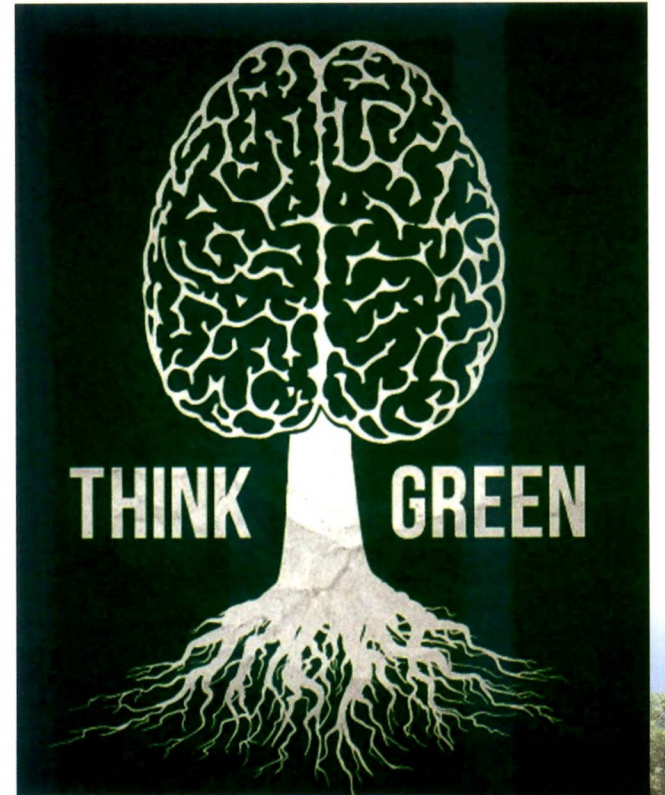
තෙවන කාරණය නම්, මිනිසුන් තමන්ගේ තත්වය පිළිබඳ ඇති අදහස හා ලද දෙයින් සතුටු නොවීමට ඇති මැලිකම.

ඇමෙරිකාවේදී සිදු කරන ලද පර්යේෂණ වලින් සොයාගෙන ඇත්තේ 1946 සිට මිනිසුන්ගේ සාමාන්‍ය ආදායම \$140 කින් වැඩිවී ඇති නමුත් සාමාන්‍ය සතුට මට්ටමෙහි වර්ධනයක් වී නොමැති බවයි. මෙයට ප්‍රධාන හේතුවක් ලෙස ඔවුන් අවධාරණය කරන්නේ අපේ මනස නිරපේක්ෂ තත්වයට වඩා සාපේක්ෂ තත්වය පිළිබඳ සංවේගයෙන් සිටින බවයි. අපට ලද දෙයින් සතුටු වීමට නොහැකි වීම මෙයට හේතු සාධක වේ. උදාහරණයක් ලෙස අපගේ අධික පරිභෝජන අනුපාත තත්වයන් ඇතිවීම අපගේ මේ සිත තුළ බල පවත්නා තත්වය

පිළිබඳ අදහස් හේතුවෙනි. ඔබේ සාපේක්ෂ සාර්ථකත්වය රැඳී ඇත්තේ ඔබගේ මනසේ ස්වභාවික වරණය සාර්ථක වන ප්‍රමාණයෙනි.

හතරවන කරුණ නම් අප නොදැනුවත්වම අපගේ අවට සිටින මිනිසුන්ගේ හැසිරීම් රටා අනුගමනය කිරීමයි.

මනෝ විද්‍යාත්මකව නිරීක්ෂණ (Observation Theory) න්‍යාය යටතේ Bandura නැමැති විද්‍යාඥයා පවසා ඇති අන්දමට මිනිසුන් නිරීක්ෂණය හරහා තමන්ගේ හැසිරීම් වෙනස් කර ගන්නා බවයි. මෙය ආරම්භ වන්නේ අපි කුඩා කල සිටමය. උදාහරණයක් ලෙස කුඩා දරුවන් තම දෙමව්පියන්ගේ සපත්තු දමා ඇවිදීම, සතුන්ගේ හඬවල් අනුකරණය ආදිය දැක්විය හැක. පාරසරික ගැටලු අවම කිරීම සඳහා අනුකරණය හරහා ලැබී ඇති රුකුල එතරම් අගය කල නොහැක. ප්‍රදේශයක ජීවත්වන්නන් ඔවුන්ගේ අසල්වැසියන්ගේ හැසිරීම් රටා තමන්ගේ සම්පත් සංරක්ෂණයට අදාළ වන හැසිරීම් රටාවලට කුඩා බලපෑමක් කරන්නේ යැයි සිතුවද එය ඇත්තටම විශාල වශයෙන් ඔවුන්ගේ හැසිරීම් වලට බලපාන බව පර්යේෂණ හරහා සොයා ගෙන ඇත. උදාහරණ ලෙස ඉතා හොඳ පුරෝකථනයන් දිය හැක්කේ ජල සංරක්ෂණය, අරපිරිමැස්මෙන් භාවිතය හා බලශක්ති පරිභෝජනය යන අවස්ථාවන් වලදී බව සිදුකරන ලද පර්යේෂණ හරහා සොයා ගෙන ඇත.

පස් වන කරුණ නම් මිනිසුන් විසින් වර්තමානයේදී සිදුවන පාරිසරික තර්ජන නොසලකා හැරීමයි.

අද වන විට අප විසින් සිදුකරන ක්‍රියාකාරකම් හේතුවෙන් පරිසරය දූෂණය වන බව කියෙන්නේ කී දෙනෙකු නම් අවබෝධ කොට ගෙන ඇත්ද? යම් තාර්කික මට්ටමකදී මිනිසුන් විසින් පරිසර දූෂණයට දායක වෙමින් පවතින බව මේ වන විට බොහෝ දෙනා අවබෝධ කර ගෙන ඇත. නමුත් මිනිස් මනස විසින් මේ වන විට සිදු වෙමින් පවතින ජලාස්ථික් භාවිතය, න්‍යෂ්ටික අපද්‍රව්‍යය හා හරිතාගාර වායු වැනි පාරිසරික තර්ජනයන් වලට මුහුණ දීමට සුදානම් වී නොමැත්තේ මීට වසර මිලියන ගණනකට පෙර දී ඵලදායී ගැටලු මේ මිනිතල නොතිබුණු හෙයිනි.

බොහෝ පර්යේෂණ විසින් පෙන්වා දෙන ආකාරයට මිනිසුන් පාරිසරික තර්ජනයන්හි යතාර්ථය අවබෝධ කර ගැනීමට අසමත් වී ඇත. එසේම ඔවුන් එසේ ඇති වන බොහෝ තර්ජන අවනත්සේරු කොට ඇත. අතීතයත් සමග වර්තමානය සංසන්දනයේදී පාරිසරික ගැටලු පොදුවේ ප්‍රජාවකට සිදුවන විට මිනිසුන් එම ගැටලු සඳහා තමන්ගේ වර්ගාවන් බලපාන ආකාරය දැකීමට හෝ දැනීමට අපහොසත් වී ඇත.

කෙසේ නමුත්, මෙම මානව ස්වභාවයන් හේතුවෙන් පුරවැසියන්, රාජ්‍ය හා රාජ්‍ය නොවන ආයතන අතර තිරසර සංවර්ධනය ප්‍රවර්ධනය කිරීමට, නීති හා ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනයන්ට ඉතා අපහසු වී ඇති බව නොරහසකි. එසේම, මනෝ විද්‍යා විෂය පථය තුළ කියාදෙන මිනිස් ස්වභාවය පිළිබඳ හා ඔවුන්ගේ හැසිරීම් පිළිබඳ අවධානය යොමු කිරීමට අප අසමත් වේ නම් නැවත අවුරුදු 20කින් පැවැත්වෙන රියෝ +40 තිරසර සංවර්ධනය මූලික කර ගත් ජාත්‍යන්තර සමුළුවේදී දැනට පවතින මේ තත්වයන්ගෙන් එතරම් වෙනස් වූ ප්‍රතිඵලයන් නොලැබෙනු ඇති බව Vugt නම් මනාවාර්ෂ්‍යවරයාගේ අදහසයි. මෙම කරුණු සැලකිල්ලට ගනිමින් ශ්‍රී ලංකාව වැනි ජාති හා ආගම් වලින් විවිධත්වයක් ඇති සංවර්ධනය වෙමින් පවතින රටකට වුවද මෙසේ නීති සම්පාදනය කිරීමේදී එහි වාසය කරන මිනිසුන්ගේ ආකල්ප හා හැසිරීම් පිළිබඳ අවබෝධයකින් යුක්තව ක්‍රියාවට නැංවීමට හැකිනම් මෙසේ සම්පාදනය වන පාරිසරික නීති හා ප්‍රතිපත්තීන් මගින් ඉලක්ක ගත වැඩි ප්‍රතිඵලයක් අනාගතයේදී ලබා ගැනීමට අපට හැකි වන බව නොඅනුමානය.

References

ISD (2012) : Earth Negotiations Bulletin ; Summary of the United Nations Conference on Sustainable Development, <http://www.iisd.ca/vol27/enb2751e.html>
Clayton, Susan (2012): What Does Psychology Have to Do With the Environment :Is nature relevant to human health, attitudes, and behavior, <https://www.psychologytoday.com/blog/being-green/201202/what-does-psychology-have-do-the-environment>
Cullis-Suzuki,Severn: UNEP-WED Blog : RIO+20 Perspectives ; Six minutes to save the earth, <http://www.unep.org/rio20/RIO20Perspectives/tabid/101533/Default.aspx>
Vugt, Mark van (2012) Psychology Today : Are we hardwired to damage the Environment: <https://www.psychologytoday.com/blog/naturally-selected/201206/are-we-hardwired-damage-the-environment>

